

gazete duvar
kitaP.

SAYI: 150 YIL: 3

**Sen, Ben, Elma
Ağacı**
Can Çocuk
Yayınlari'ndan...

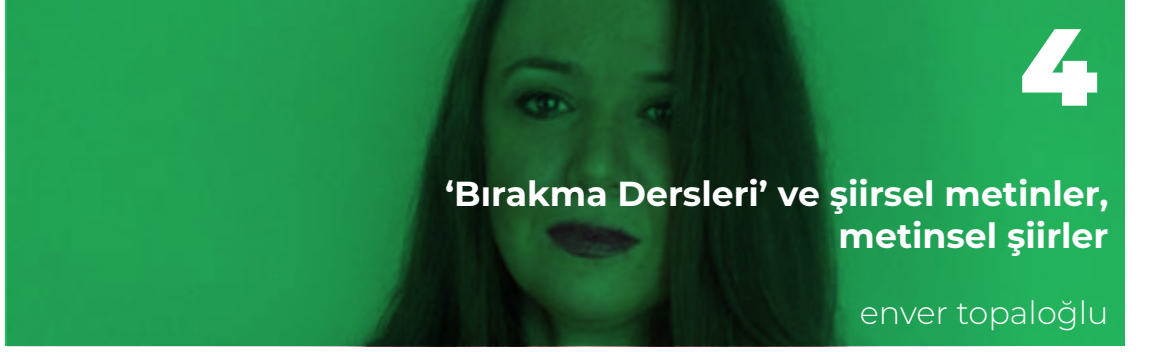

SÜREYYA AYLİN ANTMEN

gazeteduvar.com.tr

**SÜREYYA
AYLİN
ANTMEN**

**'Bırakma Dersleri' ve şiirsel metinler,
metinsel şiirler**

enver topaloğlu

**Süreyya Aylın Antmen:
Şiir, bir kalbi çığlıklarla
büyütür**

birgül sevinçli

**Düne: Korkmamalıyım, korku
katilidir aklın**

okan çil

**Yeni dünyanın eşliğindeki
kadınlar ve erkekler**

ali bulunmaz

**Bize anlatılan
masallardaki düşmanlar
gerçek değil**

özge uysal

Ölüm Allah'ın emri: Düş Mesafesi

bejan kanat

Yayın Sahibi
AND Gazetecilik ve Yayıncılık,
San. ve Tic. A.Ş. adına
Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni
Ali Duran Topuz

**İcra Kurulu Başkanı ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**
Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü
Anil Mert Özsoy

Grafik Tasarım
Özgür Akkaya

Katkıda Bulunanlar

Enver Topaloğlu, Birgül Sevinçli,
Okan Çil, Ali Bulunmaz, Ezgi Sivrikaya,
Özge Uysal, Bejan Kanat

Yönetim Yeri:

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbacı
İş Merkezi 233-234 Sarıyer/İstanbul
Santral (212) 3463601, Faks (212) 3463635
e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı, haber
ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND
Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye
aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve
link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba

Bu hafta kapağımıza şair Süreyya Aylin Antmen'i taşıdık. Antmen'in yeni şiir kitabı 'Bırakma Dersleri', Ve Yayınevi tarafından yayımlandı. Antmen şiirlerinde, sevgililik ve annelik odağında kadınlık deneyimini aktarıyor.

Enver Topaloğlu, 'Bırakma Dersleri' üzerine yazdı. Birgül Sevinçli ise Antmen ile şiir yolculuğunu ve edebiyat anlayışını konuştu.

İthaki Yayınları tarafından yayımlanan 'Dune' aslında bir liderin şahlanış süreciyle, bu şahlanışın nasıl ayağına dolandığının hikâyesini sunar okurlarına. Kitabı okurken aklımızda dönen özlü cümle çoğu zaman şu olur: İnsan gücü kullanmaz, güç insanı kullanır. Okan Çil, bilimkurgu denince akla gelen ilk isim olan Frank Herbert'in bu klasik serisini inceledi.

Dorothy Parker'ın 1932- 1958 arası yayımlanan öyküleri 'Çıplakları Giydir' adıyla, Delidolu Yayınları tarafından yayımlandı. Kadınların ve erkeklerin kör topal ilerleyen ama koşullar ne olursa olsun inceliği elden bırakmadığı dönemleri karşımıza getiren Parker, mizahı ve ironiyi eksik etmiyor anlatımından. Ali Bulunmaz'ın kaleminden...

Deniz Ceren Türkkan'ın ilk kitabı 'Düş Mesafesi', İthaki Yayınları tarafından yayımlandı. Türkkan, kendi dilinde türkü çağırılmayanların, yıkanmayan ölülerin, yokluğu varlık sayılan babaların ve en çok da haykırışları hala kulaklarımızda çınlayan kadınların öyküleriyle selamlıyor okurunu. Bejan Kanat inceledi.

Özge Uysal bu sayımıza katkıda bulunan bir diğer isim oldu.

Marifet iltifata tabidir.

İyi okumalar...

Anıl Mert Özsoy

Önceki sayıda;
DEMİR ÖZLÜ...

Demir Özlü'de anlam arayışı

'Bırakma Dersleri' ve şiirsel metinler, metinsel şiirler

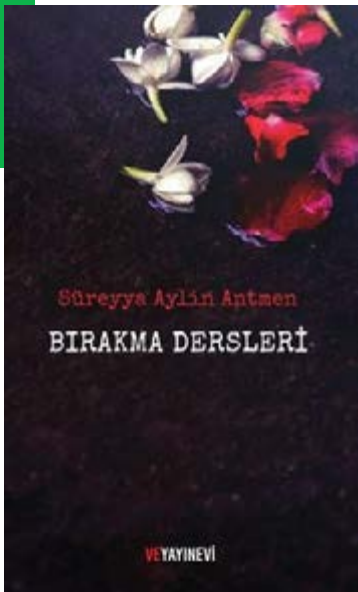
Süreyya Aylin Antmen'in yeni şiir kitabı 'Bırakma Dersleri', Ve Yayınevi tarafından yayımlandı. Antmen kitapta, sevgililik ve annelik odağından kadınlık deneyimini aktarmayı amaçlamış. 'Bırakma Dersleri', gelecek zamanlarda başvurulacak ve yadigâr olarak bırakılmak üzere kaydedilmiş sözler toplamı gibi...

enver topaloğlu

Süreyya Aylın Antmen (1981), okurla daha önce 'Sonsuzluğa Kiracı' (2011), 'Geceyle Bir' (2016) ve 'Ateş Sözcükleri' (2018) kitaplarıyla buluşmuştu. Antmen, bu defa yeni yılın ikinci ayının ilk günlerinde, ve yayınlarından çıkan dördüncü kitabı 'Bırakma Dersleri'yle selamladı okurunu.

Bırakma Dersleri,
Süreyya Aylın Antmen, 88 syf.
Ve Yayınevi, 2021.

Şiirin dilsel bir arayış olduğunu; tekrarın, yeniden üretimin ve benzeri uygulamaların şiir adına herhangi bir değer üretmediğini hemen herkes kabul eder. Şiir, dilsel bir arayış olmakla birlikte, sözü de özgün biçim ve biçimde ifade etme arzusunun yarattığı bir tarzdır. Modern Türkçe şiirin güncel durum değerlendirilmesi için bu açıdan bakıldığında çıkan sonuç, zaman içinde oluşmuş birçok eğilimin bir arada olduğu yönündedir. Geleneksel kalıplar da, deneysel formlar da, bileşimci, sentezci uygulamalar da, melez tarzlar da günümüz şiirinde bir arada bulunuyor. Ancak tüm bu farklı şiir anlayışlarının varlığı, hepsinin birden canlı olduğu anlamına gelmiyor. Bazıları deyim yerindeyse ölü varlıklar... Günümüz şiirine ilişkin gözlemlerde bu gerçeğin göz ardı edilmemesi gerekir diye düşünüyoruz. Öte yandan, değişik şiir anlayışlarının, tutumlarının, açığı biraz daha genişleterek bakınca, önemli bir çeşitlilik oluşturduğunu da görüyoruz. Bunun aslında yeni arayışlar için son derece cesaretlendirici olduğunu söyleyebiliriz. Şu da var ki cesaret abartıldığında ortaya çıkan sonuç çok da iç açıcı olmayabiliyor. Cesaretin abartılmasıyla oluşan şiirsel facialarla ilgili sonuçlar, günümüz şiirinde de görülüyor. Şiir ortamı bugünkü haliyle hem çok renkli, çok çeşitli hem de arayışa, deneyselliğe bir hayli geniş imkânlar tanıyor. Bununla birlikte, şiirin günümüzdeki serbestlik ve yaratıcılığa, deneyselliğe uygun ortamı, olmuş olanların yanı sıra olmamış birçok yapıtın, kitabın da çıkmasına neden oluyor. Şu da var ki hem arayış, deneysellik yanlısı hem de bunun oluşturduğu sonuçtan şikâyet etmek yanlısı değiliz. Çeşitlilik, renklilik, arayış, deneysellik varsa şiir değeri yüksek nitelikte yapıtların da değeri tartışmalı, hatta şiir olmamış ama şiir iddiasıyla okura sunulmuş yapıtların da olması kaçınılmaz. Ayrıca eğer şiir canlı bir organizmaya, ki dil ürünü olarak öyle olma-

Antmen'in kitabı iki bölümden ve kırk şiirden oluşuyor. Kitapta kırk şiire yer verilmesinin şairin yaşıyla bir bağı olsa gerek. Öyle ya, şairin ait olduğu kültürde kırk sıradan bir sayı değil. Yalnızca bir simge de değil. Kırk, çok çağrışımlı bir kavram aynı zamanda...

sı kaçınılmaz, devinecektir, akacaktır, yolunu arayacak, açacak, bulacaktır. Aslında öyle de oluyor. Ne diyelim: Paniğe gerek yok. Aslında şiir adına, yayımlanan her yapıttan sonra yineleyebileceğimiz bir söz bu. Çünkü şiir yaşıyor. Şiirin yaşıyor olması yüreklere su serpmeli. Şiir için bunun her şeyden önce gelmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Elimize geçen, önümüze gelen, bize ulaşan ya da bizim edindiğimiz her şiir kitabı, arzu ettiğimiz nitelik ve düzeyde olmayabilir. Bu hiç de yadırganacak bir durum değil. Arzularımızın, beğenilerimizin, beklentilerimizin öznelliğini reddedemeyiz. Seçicilik yanlış bir şey değildir. Bir okur olarak şiire ilişkin değerlerimizin ve beğenilerimizin şiirin tümünü, şiirdeki tüm yönelimleri kuşatması, içermesi mümkün değil. Öte yandan bizim beğenmediğimiz bir kitap, pekâlâ şiir için önemli bir kazanım olabilir. Olabileceğini düşünmek gerekir. Şiirle ilgili değerlendirme ölçütlerimizi de bu bakış açısıyla belirlemek herhalde daha uygun olacaktır. Sözü uzattık... Aslında maksadımız, yeni yayımlanmış, henüz sıcaklığı üzerinde bir kitaba değinmekten ibaret. Başlayalım, konuya dönelim öyleyse...

Süreyya Aylın Antmen (1981), okurla daha önce 'Sonsuzluğa Kiracı' (2011), 'Geceyle Bir' (2016) ve 'Ateş Sözcükleri' (2018) kitaplarıyla buluşmuştu. Antmen, bu defa yeni yılın ikinci ayının ilk günlerinde, ve yayınlarından çıkan dördüncü kitabı 'Bırakma Dersleri'yle selamladı okurunu.

Antmen'in kitabı iki bölümden ve kırk şiirden oluşuyor. Kitapta kırk şiire yer verilmesinin şairin yaşıyla bir bağı olsa gerek. Öyle ya, şairin ait olduğu kültürde kırk sıradan bir sayı değil.

Ateş Sözcükleri,
Süreyya Aylın Antmen, 80 syf.
Ve Yayınevi, 2019.

Yalnızca bir simge de değil. Kırk, çok çağrışımlı bir kavram aynı zamanda...

Şairin “boşluğu gizleyen sözcükler”den “kalbin ve felaketin çıldırtıcı zamanı”na, oradan “negatif temasa” yöneldiği varlığın ve varoluşun değişik hallerine, sorunlarına, sıkıntılarına eğildiği şiirlerinden bir örnekle devam edelim. “Artık Orada Değilsin” başlıklı şiirden bir bölüm aktarıyoruz:

asla yaşamamış ve ölmeyecek olan
siz içimdeki ölümler, ıssız, kansız varlıklar
bir sınırınız var mı daima aynı kalan
dönüşerek bana geri dönen parçam,
sende gizli bir ölünün nihai ölümü
ve yaşayışı bir gülün kalbiyle
sende gizli
hiçlikten gelen o cömert anlam
beni çağırıyor zırlı kalbin güneşi,

Antmen’in alıntıladığımız şiirinin formu, kitabın genelinde çok az parçada söz konusu. Şairin, yeni kitabına, şiiri bir hayli zorlayan bir form hâkim. Şiirsel metinler olarak tanımlayabileceğimiz bir form bu. Şiirsel metinlerle metinsel şiirlerin karıştırılmaması, birbirinden ayrı tutulması gerektiği kanısındayız. Çünkü şiirsel metin dediğimiz yapıtlar pekâlâ metinsel şiirler olmayabiliyor.

Metinsel şiirlerde şair yapıtında, şiirin araç geçlerinden herhangi birini feda etmiyor. Şiirsel metinlerdeyse, yazınsal alanın diğer türlerine ait öğeler, tarzlar, biçimler şiir lehine ve çok önemli bir değişikliğe uğramadan katılıyor. Türler arası etkileşimden çok, türlerin iç içe geçmesiyle meydana gelen bir anlatı formu oluşuyor.

Şairin “boşluğu gizleyen sözcükler”den “kalbin ve felaketin çıldırtıcı zamanı”na, oradan “negatif temasa” yöneldiği varlığın ve varoluşun değişik hallerine, sorunlarına, sıkıntılarına eğildiği şiirlerini okuyoruz.

Şairin, yeni kitabına, şiiri bir hayli zorlayan bir form hâkim. Şiirsel metinler olarak tanımlayabileceğimiz bir form bu. Şiirsel metinlerle metinsel şiirlerin karıştırılmaması, birbirinden ayrı tutulması gerektiği kanısındayız. Çünkü şiirsel metin dediğimiz yapıtlar pekâlâ metinsel şiirler olmayabiliyor.

Geceyle Bir,
Süreyya Aylın Antmen, 72 syf.
Ve Yayinevi, 2016.

O nedenle, şiirsel metinler olarak tanımladığımız yapıtlar için aslında anlatının biraz daha ön plana çıktığı metinler de diyebiliriz. Okur metinde, şiirden çok anlatının sesini duyuyor. Oysa metinsel şiirlerde, şiirin en geniş anlamda sesi korunuyor. Şunu da kaydedelim: Yaratıcılık ancak şiiri zorlayan dille, sözle gerçekleşir. Bu zorlamaya sınırlar, kalıplar ve benzerleri de dahil elbette.

Süreyya Aylın Antmen'in 'Bırakma Dersleri'ni uzunca bir anlatı olarak da tanımlayabiliriz. Bizim izlenimimiz Antmen, sevgililik ve annelik odağından kadınlık deneyimini aktarmayı amaçlamış. 'Bırakma Dersleri', gelecek zamanlarda başvurulacak ve yadigâr olarak bırakılmak üzere kaydedilmiş sözler toplamı gibi... "Kendiyle Savaşan" başlıklı bölümden bir parça okuyalım:

o yürüyüşü bir çılgınlık gibi yaşadım
onu tutmaktan başka bir şey istemedim
onu gececil baharlara bırakıp uçmaktan
onu çağırmaktan yansılı ormanlı sulara
çılgınca beklemekten savaşan bir sesi
üzerimde bu kuzgun gök gezerken
sönmeyen yangınlar kaldı
kendimle giriştiğim savaştan
her şey sıyrılır gücünden
kendine gerçekte en yaklaştığın an
alaşağı edilen bir akşam
savaştan kalma terle ıslanan

'Bırakma Dersleri'nin anlatıcısı kişinin yolculuğuna, içe doğru olduğu kadar yaşamdaki, dünyadaki yolculuğuna dair deneyimler aktarıyor. Buna, bedeli göze alınarak girişilmiş bir kendini anlama, tanıma, yüzleşme yolculuğu da

Metinsel şiirlerde şair yapıtında, şiirin araç gereçlerinden herhangi birini feda etmiyor. Şiirsel metinlerdeyse, yazınsal alanın diğer türlerine ait öğeler, tarzlar, biçimler şiir lehine ve çok önemli bir değişikliğe uğramadan katılıyor. Türler arası etkileşimden çok, türlerin iç içe geçmesiyle meydana gelen bir anlatı formu oluşuyor.

diyebiliriz. Bazen giderken, bazen dönerken konuşan bir anlatıcı söz konusu kitapta. Sanki bir mola yerinde, o ara zamanda, çevresindekilere deneyimlerini aktarıyor. Bazen ateşine atıldığı sözcüklerin sıcağıyla dile getiriyor düşüncelerini, duygularını... Bazen, tarazlanmış ve gerçeklikten başka hiçbir şeyin bırakılmadığı dilin yalınlığıyla... Aktaracağımız bölüm kitaba adını veren “Bırakma Dersleri”nden:

Bir biçim veriyorsun taşlara, bu senin dilin, kırılma eşiğin
 Bir biçim veriyorsun yıldızların saatine, alışılmış şeylerin
 dışına sürüyorsun çizgileri,
 bu seni rüzgârın düşüncesine bağlıyor ve tekinsiz şeylere.

(...)

Gerçek doğanın kalbi dürtülerde atıyor,
 nerelere uzandığını kestiremediğin bir sinir ağı
 kaplamış varlığın titreşimlerini, parçalıyor
 bastırılmışlığın gizlerinde seni...
 Kendinde yok olmuş bir kadını ben
 bırakmayı öğreniyorum, sessizlik yanıyor dudaklarımda
 her şey zıddıyla bir diyor bu yangın, her şey zıddıyla var

Süreyya Aylin Antmen metinlerinde bastırılmış olan da var... Kişisel olan da var... Deneyim de var... Gözlem de var... Şiir de var... Anlatı da var... Kendisi de var... Başkaları da var... Hayat var, dünya var, varlık var, varoluş var... Kısaca aslında yazmanın bütün nedenleri var. Yazmanın bütün nedenleri derken Sait Faik’in ünlü, “yazmasam çıldıracaktım” sözünde dile getiril-

Süreyya Aylın
Antmen'in 'Bırakma
Dersleri'ni uzunca
bir anlatı olarak da
tanımlayabiliriz.
Bizim izlenimimiz
Antmen, sevgililik ve
annelik odağında
kadınlık deneyimini
aktarmayı amaçlamış.
'Bırakma Dersleri',
gelecek zamanlarda
başvurulacak ve
yadigâr olarak
bırakılmak üzere
kaydedilmiş sözler
toplamı gibi...

diği gibi yazmasa şairini çıldırtacak duygular,
düşünceler aktarılmış 'Bırakma Dersleri'ne. Son
alıntımız kitabın da son metni olan "Sessizliğin
Estetiği"nden:

Dil kendini yıkmak istiyor, asıl, saf yaşamı baş-
latmak
için savunduğu bir tek kendisi, kurucu boşluk-
lar,
akışkan geçitler, yer değiştiren düşünceler için-
de
sözcükler imlerinden soyunuyor.

Sessizlikler, biçimsizlik uçları veriyor
Sessizlikler, ağır yükleriyle durağan
Sessizlikler, zayıf anları bekleyen kıvılcım
Sessizlikler, daha bir şey söylenmemişlik
Sessizlikler, gerçek bir konuşmanın imkânsız-
lığı
Sessizlikler, her yerden ve her şeyden çok uzak
Sessizlikler ve boşluklar, olmayanın varlığı.

Antmen'in kitabı hem bize bırakılanların; iz
olarak, im olarak bırakılanların ne olduğunu
hem de bizim bıraktıklarımızın, bırakacakla-
rımızın ne olduğunu merak etmemizi sağlıyor.
Bu konuda, yaşantımızda etkili olan devral-
dığımız mirasla devredeceğimiz miras üstüne
düşünmeye yöneliyor.

'Bırakma Dersleri'nin arka kapağının, kısaca
kitabın diyelim, dönüp tekrar okuma isteğiyle
kapandığını da belirtelim... 'Bırakma Dersleri',
şiir okurunun dikkatinden kaçmayacaktır diye
düşünüyoruz.

Süreyya Aylin Antmen: Şiir, bir kalbi çığlıklarla büyütür

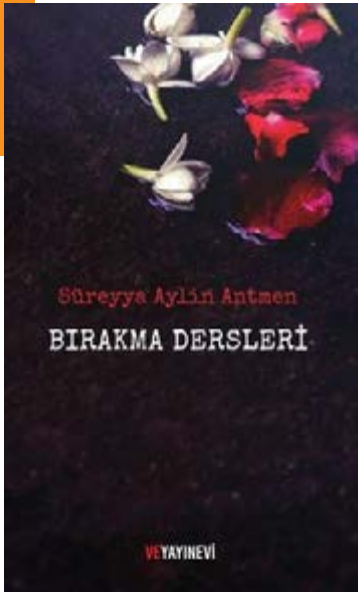
Süreyya Aylin Antmen ile yeni şiir kitabı 'Bırakma Dersleri'ni konuştuk. Antmen, "Şiirin yol açtığı değişimin vicdani değerler üzerinde kurucu bir işlevi, insanı her türlü hastalığından sağaltıcı bir tarafı vardır. Hakikat gerçek şifacıdır. Dolayısıyla şiir gücünü en çok buradan alır" dedi.

birgül sevinçli

Antmen ile Ve Yayınları'ndan çıkan yeni şiir kitabı 'Bırakma Dersleri'nden yola çıkarak şiirden, şiirişçiliğinden, sözcüklerin ve şiirin değiştiren, dönüştüren gücünden konuştuk.

Bırakma Dersleri,
Süreyya Aylın Antmen, 88 syf.
Ve Yayınevi, 2021.

Süreyya Aylın Antmen, 'Sonsuzluğa Kiracı' adlı şiir dosyasıyla 2008 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülleri'nde dikkate değer görüldü. İlk şiir kitabı 'Sonsuzluğa Kiracı', 2011 yılında yayınlandı. İkinci kitabı 'Geceyle Bir' 2016'da, 'Ateş Sözcükleri' de 2018 yılında Ve Yayınevi tarafından yayınlandı.

Antmen'in şiirleri başka dillere çevrildi. Antmen, Turkish Poetry Today 2017, Red Hand Books, 2017. (İngiltere), Mantis Journal. Stanford University Press, 2019. (Amerika), The Enchanting Verses Literary Review, 2020. (Hindistan) gibi yayınlarda yer aldı.

Kendi içinde sürekli devinen, yıkan, fakat sonra yeniden inşa eden, sanki azdaki çoğulluğu çokluktaki azlığı fark eden ve ettiren, bir yanıla sükûnetten beslenirken, diğer yanıla hep huzursuz edebilen, hem her haliyle kabule hem de külliye reddedişe olanak tanıyan, ironik bir dille kurulu, cesur, güçlü ama bir o kadar da naif satırlardan oluşuyor 'Bırakma Dersleri'. Sözcükler bazen alçalan, bazen yükselen bir ritimle aklımıza, ruhumuza, zihnimize sızıyor okurken. Başka bir âleme seyre davet gibi.

Antmen ile Ve Yayınları'ndan çıkan yeni şiir kitabı 'Bırakma Dersleri' üzerinden şiirden, şiir işçiliğinden, sözcüklerin ve şiirin değiştiren, dönüştüren gücünden konuştuk.

Thierry Maulnier, "Şiirden söz eden, özellikle ozan bile olsa, bilmediği bir şeyden söz eder, bununla birlikte yine de şiirden söz etmek gerekir. Çünkü o vardır" diyor. Maulnier'nin şiirin bilinmezliği olarak bahsettiği şey farklı konumlarda varoluşundan ve her şiirin öznel karakterinden mi ileri geliyor? Siz ne söylemek istersiniz şiir konusunda?

Paul Celan'ın şiiri üzerine yazdığım bir yazıda 'Yokluğun alanı varlığın en büyük kesitini oluşturur. Bu yokluk alanını bir tek şiirde tüm çıplaklığıyla görürüz' diye yazmıştım. Bu yokluk alanı, sözcüklerin ardındaki sessiz gürültüdür. Bir dip akıntısı. Şiir üzerine konuşmamızı mümkün hâle getiren bir hakikat. Hem çok açık hem de alabildiğine gizemli."

Paul Celan'ın şiiri üzerine yazdığım bir yazıda "Yokluğun alanı varlığın en büyük kesitini oluşturur. Bu yokluk alanını bir tek şiirde tüm çıplaklığıyla görürüz" diye yazmıştım. Bu yokluk alanı, sözcüklerin ardındaki sessiz gürültüdür. Bir dip akıntısı. Şiir üzerine konuşmamızı mümkün hâle getiren bir hakikat. Hem çok açık hem de alabildiğine gizemli. Asla tüketilemez bir şey. Şiirde asıl konuşanın kolektif bilinçdışı olduğunu görüyoruz, bu konuşmanın tarihi insanın tarihi kadar eskidir. Şiirin daima güçlü şekilde ayakta kalışı bundan kaynaklı. Bu konuşma sessiz, zihin için belirsizliklerle dolu çünkü aynı zamanda anlatılamaz olanın kendisi, şiirdeki her açık anlatı bu gizli yüzü de içerisinde barındırıyor.

Hemen kavrayamadığımız gizemi bir şiiri okur okumaz bize katılır, zihin tarafından işlenmeye başlanır. Bir birikim yükü, arkaik bir dildir bu. İnsanın tarihi boyunca yol kat ederek sese, nefese, duyguların politikasına dönüşmüştür. "O, vardır", çünkü hepimizin içindeki başkası, bir başka kendilik durumu bu söylemi her şeyin üzerinde tutuyor, görünür kılıyor; en çok o 'olmayan'ın konuştuğunu duyuyoruz, bunu görebilmek, ancak kulaklarınız duymaya açıksa mümkün olabilecek bir şey. Şiirin kaynağının 'orası' olduğunu anlıyoruz, dünyanın ilk gününün, ilk kasırganın, bir bedenle ilk sarsılışın... Çok daha fazlasını içerisinde barındıran bir 'Orada' var karşımızda.

Bu nedenle çoğu zaman şair bile ne anlattığını açıkça bilemez, bu ayrıca şiirin çokanlamlılığından ve sözcüklerin çağrışımlarla dolu birlikteliğinden de kaynaklanır. İki sözcüğün yan yana gelişindeki duyumsayıta bile şaşırtıcı sayıda çağrışım olasılığı vardır. Sonrasında bir yüzleşme gerçekleşir, karşılaşma da diyebiliriz

Şiirdeki işleyiş bilinemez, anlatılamaz olanın bilinç üzerindeki baskın hâkimiyetiyle kurulur; olanı, her zaman var olmayanın arzusu belirler.”

Sonsuzluğa Kiracı,
Süreyya Aylın Antmen, 64 syf.
Ve Yayinevi, 2016.

buna, ancak bu karşılaşma sırasında şair, o şiirde ne demek istediğini tam olarak kavrayabilir. Kendisiyle karşılaşmasıdır bu aynı zamanda, insanın içinde sessizce yaşamını sürdüren öteki ben ile.

Şiirdeki işleyiş bilinemez, anlatılamaz olanın bilinç üzerindeki baskın hâkimiyetiyle kurulur; olanı, her zaman var olmayanın arzusu belirler.

‘Bırakma Dersleri’ndeki birçok şiir, okuruna bir şiirin sadece o şiire giren değil girmeyen sözcüklerden de meydana geldiğini düşündürüyor. Bununla ne demek istediğimi daha açık söylersem, çoğu zaman bir şiirin güzelliğini dışında bıraktığı ama çağrıştırdığı sözcüklerin toplamı ile de örtüştürüyorum ben. Bir sözcüğü kullanmadan önce onu evirip çevirmek, ölçmek biçmek düpedüz derin işçilik. Bu işçilik şairin kendi sesine giden yolu açanın ta kendisi. Siz ne dersiniz?

Büyük bir ateş yaktığınızı düşünün, sonra istediğiniz kadar uzaklaşın, ateşi ve manzarayı oluşturan parçaların sınırlarını onun aracılığıyla görmeye, hatta sıcaklığını hissetmeye devam edersiniz. Işığın yankısıdır bu. Sizi uzaklaştırırken bile kendisine çağırır, bunun için kullandığı dil şiirin diline oldukça benziyor. Çağrışımlar... Zihin her şeyi birbiriyle ilişki içerisinde düşünerek işler, bağıntılarla kurulu bir bütündür bu, biz yalnızca bütün oluşuna odaklanırsak, halbuki işleyişe baktığımızda her bir parçayı birbirine bağlayan şeyin duygular olduğunu fark ederiz; sınımsız içimizde tuttuklarımız, inançlarımız, yargılarımız, algımız, kalpten bırakmadığımız bir duygu yumrusu, kendini taşıyan bir düğündür... Tutuşun kendisinde bir duygular kültürü barınır. Bir yönüyle de, içimizde taşıdıklarımız sadece bize ait şeyler değildir, bizden önce ya-

Büyük bir ateş yaktığınızı düşünün, sonra istediğiniz kadar uzaklaşın, ateşi ve manzarayı oluşturan parçaların sınırlarını onun aracılığıyla görmeye, hatta sıcaklığını hissetmeye devam edersiniz. Işığın yankısıdır bu. Sizi uzaklaşırken bile kendisine çağırır, bunun için kullandığı dilşiiirin diline oldukça benziyor.”

şamış olanlardan da izler taşır, bu kolektif bir alandır. Walter Benjamin ‘Pasajlar’da “Kulak verdiğimiz sesler içerisinde artık susmuş olanların yankısı da yok mudur?” diye soruyordu, bu şiir için de çok geçerli. Bir şiirin varlığında, bu kolektif alanı doğrudan şiire katılmaya, onu şiirin bir parçası kılmaya çağırırız, dolayısıyla sizin de belirttiğiniz gibi sözcüklerin yanında daima bir sözcüksüz olan bulunur. Şiirde değillerdir, buna karşın kendilerini açıkça ortada olandan çok daha baskın şekilde hissettirirler. Belki de, bir şiirde dünyayı topyekûn bir sözcükte var olmaya çağırırız.

‘ŞİİRİN SORUNLARI, VARLIĞIN SORUNLARIDIR’

‘Bırakma Dersleri’nde, şiirler arasında aldığımız yol bizi sözcüklerle felsefi bir derinliğe ve o aracılık ile de yaşamın varoluşsal bütünlüğüne taşıyor. Düşünsel evrilmeler sanki poetik bir kurgu ile biçim buluyor. Şairin kendi poetikasını oluşturmaya çalışırken, şiirin genel ya da özgül sorunlarına da kafa yorması gerektiğini düşünüyor musunuz? Bugünün şiiri hakkında ne söylemek istersiniz?

Şiire yeteri kadar zaman ayırdığınızda önce ayıklamayı öğrenirsiniz, fazlalıklar ve şiirin doğasına aykırı duran şeyler bir bir uçup giderler. Bırakır, vazgeçersiniz onlardan. Bunu en sağlıklı şekilde yapmanın yoluysa çok okumak. Şiiri bir dünya inancına, yaşama, yaşatma ve direnme biçimine dönüştüren düşünsel çabanın da sürece katılmasıyla sorunlar kendiliğinden aşılmaya başlanır aslında. Sadece şiir, bize nasıl yazmamız gerektiğini söyler, poetika her zaman şiirin refakatiyle kurulur. İnsan sorunu gördüğünde -ki sorun kendini belli eden, çıkıntılık

edendir-, seslere doğru şekilde kulak kesilirse sorunlu olanın yerine sorunu giderilmiş olan parçayı koymasını bilir; yapmak düşüncesinden çok nasıl yapacağına odaklanır. Örneğin en iyi eleştiri daha iyisini yapmaktır. Bu anlamda, yapıtın kendisi bir eleştiridir. Şiir daima kendinden olmayana, zoraki, müdahil, dayatmacı olanı ayıklayarak ilerler, kendi üzerinde kurulmak istenen iktidarı reddeder, bu doğal bir süreçtir. Bütün iş metne sağlıklı kulak verebilmekte.

Şiirle aldığımız yol tıpkı tasavvuftaki yol gibidir; şair metnine yaşamıyla eşlik ederse, şiirle varlığını bütünlemeyi, eşitlenmeyi, kendini aşmayı, dahası kendiyle sınılanmayı başarabilirse ayrıca bir şeylere kafa yormasına gerek kalmaz. Şiirin sorunları, varlığın sorunlarıdır.

Günümüz ülke edebiyatının en temel sorunlarından biri eleştiri metinlerinin azlığı ya da geçmişte gördüğü ilgiyi görmemesi. Bu durumda, sizce şairin ilk eleştirmeni kendisi midir? Daha açık bir dille söylersem, şiir yazarların şiire gönül verenlerin, şiir geleneğini, geçmişini -bunu sadece ülke için söylemiyorum- bilmesi, yazdıklarını bu gelenek ya da geçmiş ile karşılaştırması sürecin doğal bir sonucu mudur?

Kuramsal çalışmalar, eleştirel metinler az, bunu düşünsel coğrafyamızın kuraklığına yoruyoruz ama daha çok şiiri diğer türlerin çok gerisine koymakla, onlarla ilişki içerisinde düşünüp ele alamamakla, birbirleriyle olan bağlarını görememekle ve en önemlisi de şiirin önemini kavrayamamakla, ona hak ettiği özeni ve değeri verememekle büyük bir eksikliğe düşüyoruz. Halbuki geleneğin izini sürdüğümüzde önemli bir gerçek çıkıyor karşımıza; şairler ressamların eserlerinden derin bir biçimde etkilenmiş, res-

Walter Benjamin ‘Pasajlar’da ‘Kulak verdiğimiz sesler içerisinde artık susmuş olanların yankısı da yok mudur?’ diye soruyordu, bu şiir için de çok geçerli. Bir şiirin varlığında, bu kolektif alanı doğrudan şiire katılmaya, onu şiirin bir parçası kılmaya çağırırız, dolayısıyla sizin de belirttiğiniz gibi sözcüklerin yanındadaima bir sözcüksüz olan bulunur. Şiirde değillerdir, buna karşın kendilerini açıkça ortada olandan çok daha baskın şekilde hissettirirler. Belki de, bir şiirde dünyayı topyekûn bir sözcükte var olmaya çağırırız.”

samlar şiiri içlerinde, kullandıkları renklerle duyumsamışlar, filozoflar düşünce yoluyla vardıkları yerlere çok daha önce bir şairin uğramış olduğunu söylemişler, yapıtlarında dizeler geçirmişler, bir mimar tasarımını şiirin bilgisiyle örtüştürmesini bilmiş, sanatçı baktığı her şeyde şiiri görmesini biliyor kısacası, o göz geleneği yaratan sanatçılarda var. Günümüzde bu bakışın yok olmaya yüz tuttuğunu görüyoruz. Şiiri yalnızca kendisiyle ölçemeyiz, zihnimizde bütün bir sanat ve felsefe tarihi bilgisini olabildiğince canlı tutmamız gerekir.

Şair, kendisinin ilk eleştirmenidir, yeni olanı yaratabilmesi için bunu yapabilmesi gerekir. Yıkıcı, kıyııcı olmalı, en sert yüzünü kendisine ayırmalı. Bu derdi taşımalı. Nihayetinde geleceğin bir parçasıyız ama bizden öncekini karşımıza alacak gücü kendimizde bulabilmek için önce onun içerisinde geçip gidebilmemiz gerekir. Bilmediğimiz, iyi tanımadığımız bir şeyin karşısına çıkamayız. Neticede çatışmalar, yeniyi ortaya koyabilmek adına yapılır ve bu çatışmanın sonucunda artık onun bir parçası olunur, gelenek bu sayede sürdürülür.

‘BİR YERDE UMUT KALMADIĞINI GÖRDÜĞÜMÜZDE YIKIMI BAŞLATMAK GEREKİR’

Kişisel olarak yazın türleri arasında keskin çizgiler ya da net sınırlar olmadığını düşünüyorum, bunun daha çok kavramsal bir değerlendirme olduğunu. ‘Bırakma Dersleri’nde diğer kitaplarınızdan farklı olarak düzyazı ve şiiri yan yana görüyoruz üstelik muazzam bir ritimle. Siz bu konuda ne söylemek istersiniz? Şiirde “düzyazı tehlikesi” diye bir şey var mıdır?

Düzyazı yüz yıldan uzun bir süredir şiirde birform olarak kullanılıyor. Şiir yolculuğunun başında olup da Lautréamont'u, Aloysius Bertrand'ı, Rimbaud'yu okumayan kimse yoktur sanıyorum. Buradaki en önemli nokta, şiirin düzyazı formu içinde şiir olması, ki düzyazıda şiiri yakalayabilmek çok daha zordur. Fransızlar "Poème en prose" diyorlar. Bu olanak şiiri için devrimci bir yol." Bu olanak şiiri için devrimci bir yol."

Düzyazı yüz yıldan uzun bir süredir şiirde bir form olarak kullanılıyor. Şiir yolculuğunun başında olup da Lautréamont'u, Aloysius Bertrand'ı, Rimbaud'yu okumayan kimse yoktur sanıyorum. Buradaki en önemli nokta, şiirin düzyazı formu içinde şiir olması, ki düzyazıda şiiri yakalayabilmek çok daha zordur. Fransızlar "Poème en prose" diyorlar. Bu olanak şiir için devrimci bir yol. O yüzden, düzyazı bir tehlike olmaktan çok kapısını form olarak daima şiire açık tutan bir olanak. Benim için ise 'Bırakma Dersleri' ile bir eşik oldu. Güvenli alanın kaybı, kendinden öncekinin zorunlu, kaçınılmaz yıkımıyla uğranılmış bir duraktı. En azından süreci şu an böyle değerlendiriyorum. Şiirin kendi zamanı ve ona eşlik eden yaşamsal koşullar hem biçem hem de yapı olarak değişimi dayatıyor. Bunun karşısında durmayı hiç düşünmedim, fakat bilinmez olana dayanmak, onu kat etmek de hiç kolay değildi. Orada şairi sınavan çok güçlü etkiler var. Bir kırılmaydı bu. Sözcüklerle kurduğum bütün ilişki değişti. Yeni olanın kendinden önce gelen sağır edici uğultusuna maruz kalmak gibi geliyor şimdi düşününce, bir yön yitimi... Ritmi kaybettim, ancak sonradan gördüm ki ritim tamamen yok olmuyor, yalnızca yeni bir bedeni gereksiniyor. Bu tıpkı bir kabuk değişimi gibi.

Bir yerde umut kalmadığını gördüğümüzde, zorlayıcı da olsa yıkımı başlatmak gerekir, bu sözcüklerden önce sizde başlar, artık işlevsiz kalan parçayı atarsınız zihninizden, bir düşünceler yumağı, artık kalıplaşmış bakış açıları, gücünü ve ışığı yitirmiş bir kavrayış bile olabilir bu. Şiir bedeninin dışında değil benim için, bilincin ve bilinçdışının varlığı, ortaklığıdır şiiri mümkün kılan. Dolayısıyla nasıl yazdığınızdan, biçimden çok muhteviyat ve işleyiş önemli. Neticede şair, her zaman kendi arayışının izindedir ve bilirsiniz ki sınırların varlığı da şaire göre değildir pek.

Düzyazı birtehlile olmaktan çok kapısını form olarak daima şiire açık tutan bir olanak. Benim için ise ‘Bırakma Dersleri’ ile bir eşik oldu. Güvenli alanın kaybı, kendinden öncekinin zorunlu, kaçınılmaz yıkımıyla uğranılmış bir duraktı. En azından süreci şu an böyle değerlendiriyorum.”

Kendi içinde sürekli devinen, yıkan, fakat sonra yeniden inşa eden, sanki azdaki çoğulluğu çokluktaki azlığı fark eden ve ettiren, bir yanıyla sükûnetten beslenirken, diğer yanıyla hep huzursuz edebilen, hem her haliyle kabule hem de külliye reddedişe olanak tanıyan, ironik bir dille kurulu, cesur, güçlü ama bir o kadar da naif satırlardan oluşuyor ‘Bırakma Dersleri’. Sözcükler bazen alçalan, bazen yükselen bir ritimle aklımıza, ruhumuza, zihnimize sızıyor okurken. Başka bir âleme seyre davet gibi. Şiirin gerçekliği zorlayan, düşü çöğaltan müthiş bir gücü olduğunu söyleyebilir miyiz? Kaynağı nedir bu gücün?

Şiirin devinim içerisinde olmasını, yaşadığını hissettirmesini, sınırlayıcı bağları ortadan kaldırıp ruh için bir özgürlük alanı yaratmasını çok önemsiyorum, ama daha çok yapısında huzursuz ve rahatsız edici bir taraf bulunmasını önemsiyorum galiba. Eğer bu varsa okurun zihninde bazı taşlar yerinden oynuyor, değişim gerçekleşebiliyor. Şiirin yol açtığı değişimin vicdani değerler üzerinde kurucu bir işlevi, insanı her türlü hastalığından sağaltıcı bir tarafı vardır. Hakikat gerçek şifacıdır. Dolayısıyla şiir gücünü en çok buradan alır. Aslında sarsıcı, zihin için yol açıcıdır, ancak bu tarafının gerektiğinde üzerinde durulduğunu düşünmüyorum. Şiiri daha çok hoş gitmesi gereken bir şey olarak tasavvur ediyor, bu sağaltıcı yetilerini köreltiyoruz.

Şiir, gerçekliğin tek bir yüzü olmadığını söylüyor bize, gerçekliği de aşan bir gerçeklik yaratıyor. Bunu seviyorum. Bana kalırsa bu, dünyanın soğuk gerçekliği karşısında bizi yaşamış kılan tek şey. Algıya yeni kapılar aralamak, bir sınır ihlal etmek, yaşama yeni eşikler çağırmak önemli. Bazen bizi en iyi anlayan o oluyor, yükümüzü bırakıyoruz onun kıyısında, şiir bu

Ateş Sözcükleri,
Süreyya Aylın Antmen, 80 syf.
Ve Yayinevi, 2019.

Şiirin kendi zamanı ve ona eşlik eden yaşamsal koşullar hem biçem hem de yapı olarak değişimi dayatıyor. Bunun karşısında durmayı hiç düşünmedim, fakat bilinmez olana dayanmak, onu kat etmek de hiç kolay değildi. Orada şairi sınavan çok güçlü etkiler var. Bir kırılmadı bu. Sözcüklerle kurduğum bütün ilişki değişti.”

anlamda bizi içtenlikle tutuyor elimizden. Bir Kopus-Geçit'ten söz ediyordum kitapta, oradan sınanarak geçip kendi gerçekliğimize vardığımızda öfkemiz diniyor; sesimiz yankılı bir karşılık, kan ise akacağı damarı buluyor.

Şiirlerde belirgin olan önüne çıkan her türlü engeli aşma, sınırsızlık içinde yol alma, kendine rağmen yeniden başlama, kurma arzusu beden ile de sarsıcı bir hesaplaşmaya giriyor ve bedeni adeta bir savaş alanı ilan ediyor. Yani devinim dışarıda da içerde de sürüyor. Yazının bir düşünce eylemi olarak sözcüklerde bulunduğu vücut okuyucu tam da arzu ettiği anlama ulaştığını sandığı anda yeni düşünler ve fikirler ile okurda yol almaya devam ediyor. Sonsuz bir yolculuk gibi. Ne söylemek istersiniz?

Sözcükler yaşayan varlıklar. Duygularla birlikte hareket ediyorlar, zihinde sürekli başka anlamlara, çağrışımlara, ayrıca öznel olana bağlanarak yol alıyorlar ve karşılıklarına çıkan ne varsa bu anlamda aşılıyorlar, evet. Sürekli bir devinim hâli bu. Yazar için de okur için de bitimsiz bir yolculuk. Yazma eylemini hep şöyle görüyorum, şair kalbini söküp okurun ellerine bırakıyor, sonra o kalp her okurda bir başka hayat bularak atmayı sürdürüyor. Şiir bu kadar çıplak, insanı yaşatıyor, ancak yaşatma gücü olduğu kadar tehlikeli de.

Göğün mavisinden suyun sesine, gecenin karanlığından yıldızların parlaklığına, ağacın sürprizler sunan gövdesinden cansız otlara ve dahası tüm bileşenleri ile doğa üzerinden yaşamı ve insanı keşfetmenin, anlamanın sonra da anlatmanın muazzam bir sesi olarak duruyor 'Bırakma Dersleri'. Ne yazık ki insanoğlu bir parçası olduğu doğaya gerekli özeni gös-

Bir yerde umut kalmadığını gördüğümüzde, zorlayıcı da olsa yıkımı başlatmak gerekir, bu sözcüklerden önce sizde başlar, artık işlevsiz kalan parçayı atarsınız zihninizden, bir düşünceler yumağı, artık kalıplaşmış bakış açıları, gücünü ve ışığı yitirmiş bir kavrayış bile olabilir bu. Şiir bedeninin dışında değil benim için, bilincin ve bilinçdışının varlığı, ortaklığıdır şiiri mümkün kılan.”

termiyor. Sizce insanın sebep olduğu bu ekolojik yıkımlar insanca yaşam hakkını da mutlak bir tehdit altına sokuyor mu?

Elbette insan kendi tehdidi altında fakat bu yıllardır öngörebildiğimiz bir şeydi, şu an içinde bulunduğumuz pandemi dönemi buna en güçlü örnek. Doğayı sarstık, dengesini bozduk, dolayısıyla bu altüst oluş tüm canlı yaşamı için bir tehdit hâline geldi. Şiir bunu söylemenin de derdindeydi her zaman çünkü bu hepimizin ortak sorunu, evimiz yanıyor. Önce baharlar silikleşti, ardından kış mevsimi; giderek daha çok canlının soyu tükenme tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. Kapımızda belki yeni felaketler var. Oysa dünya hep var olacak, insan olsa da olmasa da, hatta belki insan da var olmaya devam edecek fakat artık insan eliyle gelen yıkımı görmek ve tüm canlıların yaşam hakkını savunmak için harekete geçmek zorundayız.

Aslına bakarsanız, tıpkı bir rüyanın dokusundan yaratılmış gibi mucizevi görünen bu dünyayı hak etmiyor gibiyiz. Çok kısa bir zaman içerisinde onunla denge içinde yaşamının, doğayla uzlaşmanın bir yolunu bulmamız gerekecek diye düşünüyorum.

‘BİR KİTAPÇIYA GİDİP ŞİİR RAFLARINI KARIŞTIRAN OKUR SAYISI AZALDI’

Sadece ülkemizde değil genel olarak dünya edebiyatına baktığımızda da okur sayısından çok daha fazla eser yayınlandığını her yıl bu sayıya yeni eserlerin ve eski eserlerin yeni baskılarının eklendiğini görüyoruz. İsimlerini bilmediğimiz, varlıklarından metinlerinden haberdar olmadığımız, şair, öykücü, romancı her gün burada ya da başka bir ülkede eserleri

Nasıl yazdığınızdan, biçimden çok muhteviyat ve işleyiş önemli. Neticede şair, her zaman kendi arayışının izindedir ve bilirsiniz ki sınırların varlığı da şaire göre değildir pek.”

ile edebiyat dünyasında yerini alıyor. Okurun kendine sunulanın ötesine geçmek yani arka raflara da bakmak gibi bir sorumluluğu olduğunu düşünüyor musunuz?

Okurun sorumluluğu yalnız kendisine, kendi yolculuğuna. Hem her metin her okura göre değildir, okur bu çeşitliliğin içerisinde yaşamına katacağı yapıtları bulmak durumunda. Bunun için daha çok derinlikli okumaya ihtiyaç var. Gerçek bir okur kendisine sunulanın değil, kendine göre olanın arayışındadır. Ben, iyi bir okurun ihtiyacı olan metni bir gün mutlaka bulacağına inanırım, bilerek ya da bilmeyerek onun izini sürer, yapıt da kendi okurunu çağırır ve hatta diyebilirim ki yaratır.

Diğer türlerden çok şiirde bu sorunların daha fazla olduğunu sanıyorum, bir kitapçıya girip şiir raflarını karıştıran okur sayısı bir hayli azaldı. Bir de sanırım kitaptan çok artık yazar/şair okuru var. Bir yazarın kitabı göz önündeyse, üzerine çok konuşuluyorsa, çeşitli şekillerde işaret ediliyor, gösteriliyorsa okurun da hızlıca dikkatini çekiyor. Fakat bu ilgi sabun köpüğü gibi, eseri hızlıca sindirip tüketiyor, onun içinde yaşamasına imkân sağlayacak olan zamanı okur kendisine tanımıyor. İyi edebiyat her zaman için kıyıda, keşfedilmeyi bekler, daha doğrusu bu kopan gürültü onu kıyıda bırakır. Buna karşın yüzü daima geleceğe dönüktür, kendi yolunu açar, okurunu bulur sonunda, çoğaltır.

İyi bir edebiyat eseri içinse okur tek başına iz süren yalnız bir kurt gibidir, okuduğu her metin bir sonrakini bulabilmesi için bir ateş yakar, yol meşakkatlidir, fakat okur edebi eserle, ancak bu zorluğu aşabildiği ölçüde sahici, derin bağlar kurabilir.

Geceyle Bir,
Süreyya Aylın Antmen, 72 syf.
Ve Yayınevi, 2016.

Şiir hakkaniyetli olanı yaşama çağırır daima, ama bunu yapabilmek için baldıran kesilebilir. Savunduğu değerler üzerinde kurucu etkisi vardır. Yaşamda olan şiirde de olandır kısaca, dolayısıyla benim yaşamımda ne varsa şiirimde de o var. Yaşamadığım ve doğruluğundan emin olmadığım hiçbir şeyi yazmam. Sahici olana inanırım, düşüncelerimin canlı olduğunu hissetmek her zaman iyi gelir.”

‘Bırakma Dersleri’ şiirleriyle okura tanıklık edilen, içinden adeta yanarak geçilen acıların daha büyük sevinçler doğurabileceğini de derinden ama güçlü bir dille, acıyla da hemhal olarak umudu taşıyan sözcüklerle sesleniyorsunuz. Şiirin tüm edebi türler arasında biricikliği sebebiyle, bize yepyeni bir gelecek önerdiğine ya da o gelecek için esaslı bir rol üstlendiğine inanıyor musunuz?

Hepimiz ölümlüyüz. Bunu bilerek yaşamak gibi bir zorluğumuz var, bu yüzden yaşamdaki her şeyi en ince detayına kadar anlamlandırma gayretindeyiz, devam etmenin yolunu bir tek anlam sayesinde bulabiliyoruz. Dolayısıyla acı en büyük eşiklerimizden birini oluşturuyor, şiir büyük bir acının hemen ardından büyük de bir sevincin gelebileceğini söyler bize, zorlayıcı bir gecenin ardından sabahın geleceğini, yıkımın ardından zor da olsa yeni bir şeyin inşa edilebileceğini, her zorluğun ardından bir kolaylığın, baskı altında geçirilen zamanlardan sonra daha adil bir düzenin geleceğini... Bunu bize gösteren yaşamın kendisidir. Şiir hakkaniyetli olanı yaşama çağırır daima, ama bunu yapabilmek için baldıran kesilebilir. Savunduğu değerler üzerinde kurucu etkisi vardır. Yaşamda olan şiirde de olandır kısaca, dolayısıyla benim yaşamımda ne varsa şiirimde de o var. Yaşamadığım ve doğruluğundan emin olmadığım hiçbir şeyi yazmam. Sahici olana inanırım, düşüncelerimin canlı olduğunu hissetmek her zaman iyi gelir.

Şiirde benlikten yola çıkarak insan dürtülerinin izini sürersiniz. Gelecek için önerdikleri arasında yer alan o yıkılmaz, sarsılmaz güç esasında insan yapısının derinliklerinde bulunur, şiir bir hareket istencidir bu noktada. Sorunuzun yanıtı olur mu bilmem ama bir şiirimde dediğim gibi şiir bir kalbi çığlıklarla büyütür, onun üstlendiği sorumluluğun bütün gizemi buradadır.

Ben şiiri daha çok zihnimde çeviririm, eskidenişçilik zaman alırdı, ancak bir süredir şiir işçiliği büsbütün zihinsel bir sürece dönüştü bende. Bu yüzden anlam olarak tekrar tekrar düşünmem, daha çok ses olarak üzerinden geçerim.”

Okumada da yazmada da tekrarın gücüne inananlardanım ben. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz? Eskizlerden son haline gelinceye değin kaç değişik düzenlemeye uğradı ‘Bırakma Dersleri’ şiirleri? İlk hali ile kitap hali arasında ne kadar zaman geçti?

‘Bırakma Dersleri’ 2016’da yazdığım düzyazı şiirlerle başlıyor, beş yıllık bir çalışmanın sonucu, dolayısıyla çok şey değişti ve sürekli değişti, yayına hazırlık aşamasında bile. Açıkçası beş yıl önce yazdığım bu metinleri bir gün yayımlayabileceğimi hiç düşünmemiştim, çoğu kendim için yazdığım şeylerdi. En büyük değişiklik ise şiirle aramdaki ilişkide oldu, istediğim her an şiir yazmayı başarabilecek durumdaydım ve bu kolaylıkla doğacak her şiir ölü doğacaktı, bunu gördüğümde ve kabul edebilir duruma geldiğimde yeni bir yol açmak mecburiyetinde kaldım, şiirde yeni bir imkândı aradığım, ‘Ateş Sözcükleri’nden sonra yazdıklarım da bu süreçte eski yazılanlarla birleşti ve kendine düzyazı formunu seçti, bu süreç yaklaşık beş yıl kadar sürdü.

Ben şiiri daha çok zihnimde çeviririm, eskiden işçilik zaman alırdı, ancak bir süredir şiir işçiliği büsbütün zihinsel bir sürece dönüştü bende. Bu yüzden anlam olarak tekrar tekrar düşünmem, daha çok ses olarak üzerinden geçerim. Şiirleri gittiğim yerlere götürür, denize, ağaçlara, kuşlara, dağlara, vs. bakarak, yürüyerek düşünürüm, bir de öyle seslendiririm ve bunu saatler boyunca yapabilirim.

Son çalışmalarını yaparken şiirleri bir de eşim Kenan’ın sesinden dinlemek metne mesafe alabilmeme ve gördüğüm kimi ufak aksaklıkları giderebilmeme olanak sağladı. Böylece ‘Bırakma Dersleri’ne son noktayı koymuş oldum.

Dune: Korkmamalıyım, korku katilidir aklın

'Dune' aslında bir liderin şahlanış süreciyle, bu şahlanışın nasıl ayağına dolandığının hikâyesini sunar okurlarına. Kitabı okurken aklımızda dönen özlü cümle çoğu zaman şu olur: İnsan gücü kullanmaz, güç insanı kullanır.

okan çil

Dune'un okurla buluşması pek kolay gerçekleşmez. Bir söylentiye göre yirmiye yakın yayınevi tarafından reddedilen Herbert yazdığı romana o kadar güvenir ki, aldığı her ret cevabından sonra morali bozuk olsa da bir sonrakinin denemeye devam eder. Ta ki 1965'e kadar....

1920'de Washington'da doğan Frank Herbert, bilim kurgu denince akla gelen ilk isimlerdendir. Küçük yaşlardan itibaren yazar olmayı hedefleyen Herbert, Startling Stories adlı dergide yayımlanan Looking for Something adlı öyküsüyle yola çıkar ve ilk kitabı 'The Dragon in the Sea'yi yayımladığı 1955 yılına kadar pek çok dergide öykü yazmaya devam eder.

Herbert, her ne kadar başka bilim kurgu kitapları da yazmış olsa hiçbirisi Dune serisinin yanına bile yaklaşamaz. 'Dune', sadece bilim kurgu dünyası için değil, kendi kariyeri açısından da aşılması güç bir çığır olarak okurların zihnine kazınır.

Ne var ki 'Dune'un okurla buluşması pek kolay gerçekleşmez. Bir söylentiye göre yirmiye yakın yayınevi tarafından reddedilen Herbert yazdığı romana o kadar güvenir ki, aldığı her ret cevabından sonra morali bozuk olsa da bir sonrakinin denemeye devam eder. Ta ki 1965'e kadar.

'Dune'un ortaya çıkışıyla kısa sürede çok satanlar raflarına yükselen Herbert, birkaç yıl sonra işinden ayrılıp "profesyonel" yazarlığa geçer. Verdiği emeği ve yeteneğini taçlandıran şeylerden bir başkası da 'Dune' serisiyle Hugo Ödülü'ne ve ilk kez verilen Nebula Ödülü'ne layık görülmesidir.

Herbert, yaşamının son yıllarında pankreas kanseriyle uğraşmış, tedavi sürecinde kaptığı bir virüs nedeniyle 1986'da dünyaya veda etmiş olsa da yarattığı evrenin derinliklerinde ve okurlarının zihninde yaşamaya devam etmektedir. Hâlâ.

Dune, Frank Herbert, Çevirmen: Dost Körpe, 712 syf., İthaki Yayınları, 2016.

DUNE FİLMLERİ

‘Dune’un hem nitelik hem de ticari yönden başarılı bir seri olması Hollywood’un hâlâ daha ilgisi çektiğinden olacak, başrollerinde Timothée Chalamet, Rebecca Ferguson, Zendaya gibi isimlerin olduğu, senaryosunu “Prometheus”un yazarlarından Jon Spaihts ile “Forrest Gump”ın yazarlarından Eric Roth’un kaleme aldığı “Dune” isminde bir film ortaya çıktı. Filmin yönetmen koltuğundaysa “Blade Runner 2049”un yönetmeni Denis Villeneuve oturuyor. Pandemi nedeniyle gösterimi ertelenen “Dune”, serinin hayranları tarafından büyük bir merakla beklense de, aslında bu evrenin sinemayla kurduğu ilişki epey eskilere dayanıyor.

‘Dune’u gerçek anlamda uyarlamaya ilk niyetlenen kişi, “El Topo” ve “Holy Mountain” gibi avangart filmlerin usta yönetmeni Alejandro Jodorowsky’ydi.

“Dune için hevesim muazzamdı. Çünkü bir peygamber yaratmak istiyordum. Dünyadaki tüm genç beyinleri değiştirmek için bir peygamber yaratmak istiyordum. Benim için, Dune bir tanrı olmak anlamına gelecekti. Artistik ve sinematografik bir tanrı! Benim için, bu film çevirmek değildi. Çok daha derin bir şeydi. Kutsal, özgür, yeni bakış açısı olan bir şey yapmak istiyordum. Akıl açan bir şey! Çünkü o zamanlar ben şahsen kendi içimde hapis hissediyordum. Egomu, zekamı açmak istiyordum. Bu yüzden Dune’u çekmek için savaşmaya başladım. Bunu yapmak için deliliğin dokunuşuna ihtiyacınız var. Delilik olmadan bir başyapıt oluşturamazsınız.”

Dune’un ortaya çıkışıyla kısa sürede çok satanlar raflarına yükselen Herbert, birkaç yıl sonra işinden ayrılıp “profesyonel” yazarlığa geçer. Verdiği emeği ve yeteneğini taçlandıran şeylerden bir başkası da ‘Dune’ serisiyle Hugo Ödülü’ne ve ilk kez verilen Nebula Ödülü’ne layık görülmesidir.

Dune'un hem nitelik hem de ticari yönden başarılı bir seri olması Hollywood'un yoğun ilgisini çektiğinden olacak, başrollerinde Timothée Chalamet, Rebecca Ferguson, Zendaya gibi isimlerin olduğu, senaryosunu "Prometheus"un yazarlarından Jon Spaihts ile "ForrestGump"ın yazarlarından Eric Roth'un kaleme aldığı "Dune" isminde bir film ortaya çıktı. Filmin yönetmen koltuğundaysa "Blade Runner 2049"un yönetmeni Denis Villeneuve oturuyor. Pandemi nedeniyle gösterimi ertelenen "Dune",serinin hayranları tarafından büyük bir merakla beklense de, aslında bu evrenin sinemayla kurduğu ilişki epey eskilere dayanıyor.

2013'te gösterime giren, Frank Pavich'in yönettiği "Jodorowsky's Dune" adlı belgeselin açılışında bunları söyleyen Jodorowsky, 'Dune'a bütün varlığıyla bağlanmış bir yönetmendi. Öyle ki kamera önü/arkası tüm ekibin sadece yetenekli olmalarını değil, hepsinin "savaşçı" olmalarını arzularak yol çıktı. Yolu, önce büyük çizer Moebius'la (Jean Giraud) kesişti. Hazırlanan storyboard'lar, kostüm ve mekân tasarımlarından sonra bir yandan yapımcı ararken bir yandan da diğer bağlantıları kurmaya başladı. Oyuncu kadrosunda yer alanların başında Salvador Dali, Mick Jagger, Orson Welles gibi isimler geliyordu. Müzikler için de Pink Floyd'la toplantı yaptığını yine bizzat kendisi söylüyor.

Jodorowsky'nin Dune'u gerek atmosfer gerek kurgu olarak her ne kadar etkileyici olsa da yapımcıların onu finanse etmelerine engel küçük bir detay vardı; film yaklaşık on iki saat sürecekti.

Jodorowsky yapımcı bulamayıp da, filmi yapamayacağını büyük hayal kırıklığıyla kabul etmesinden yıllar sonra Dune'u beyazperdeye uyarlamak başka bir ustaya emanet edilir. "Lost Highway"ın yönetmeni David Lynch, 'Dune'u hem yazıp hem yönetir. Film 1984'te gösterime girdiğinde onu hem delicesine merak eden hem de ondan nefret eden belki de tek kişi vardır.

Jodorowsky, o günleri şu şekilde anlatır:

"David Lynch'in yöneteceğini duyunca canım yandı çünkü David Lynch'e hayran oluyordum. Yapabilirdi. Bu çağda bunu yapacak tek kişi vardı ve oydu! Acı çektim çünkü benim hayalimdi bu. Başka biri yapacaktı, belki de benden iyi yapacaktı. Sonradan filmi buralarda gösterime

soktular, izlemeye gitmeyeceğimi söyledim çünkü ölür biterim. Oğullarım, ‘Hayır. Biz savaşçıyız. Gelmen ve görmen gerek,’ dediler. Sonra beni, hasta birini sinemaya götürür gibi götürdüler. Hatta ağlayacağımı sandım. Filmi izlemeye başladım... an be an, an be an daha mutlu oldum çünkü film berbattı! Başarısız! İnsani bir tepki bu, değil mi? Hoş değildi tabii ama tepkim buydu. Dedim ki ‘İmkânı yokmuş. David Lynch yüzünden değil, o büyük sanatçıdır bunu yapan yapımcı.’”

1992’yle beraber video oyunları da çıkmaya başlayan ‘Dune’nun daha sonraki yıllarda, 2000’lerde, küçük çaplı, pek ses getirmeyen ancak kitaba daha bağlı bir uyarılma serisi yapıldı. Bugüne kadar yapılan uyarlamaların hemen hepsinde var olan problemleri düşününce Denis Villeneuve’un sınavı hem kolay hem de çok daha zor aslında.

Neden mi? Her ne kadar “Drive” filmiyle popülerleşse de benim kalbimde hep “Pusher” üçlemesiyle yer alan Nicolas Winding Refn, Jodorowsky’nin stortyboard’larına baktıktan sonra çitanın çok yüksek olduğunu şu şekilde açıklıyor:

“Karımla Paris’te Jodorowsky’nin evinde yemektedirdik. Gecenin geç saatlerinde ‘Dune’u görüp görmek istemediğimi sordu. ‘Çekebildiğini bilmiyordum,’ gibi bir şey dedim. Yaptığını yapmıştı. Ve ünlü ‘Dune’ kitabını çıkardı. Evrende sadece iki kopyası kaldı. Onunla oturamadım. Uzun süre önümde kaldı. Kitaba uzandı, düşünce ve fikirlerini açıkladı. Bu takımı yapmak için düşündüğü temayı duyunca... Gecenin ikisinde onun evinde kitabı görüp resimlere bakıp, Jodorowsky her sahnenin nasıl olacağını anlattı. Yani bir nevi Jodorowsky’nin Dune’unu gören

Dune için hevesim muazzamdı. Çünkü bir peygamber yaratmak istiyordum. Dünyadaki tüm genç beyinleri değiştirmek için bir peygamber yaratmak istiyordum. Benim için, Dune bir tanrı olmak anlamına gelecekti. Artistik ve sinematografik bir tanrı!”

Korkmamalıyım.
Korku katilidir
akıl. Korku,mutlak
yıkım getiren küçük
ölümdür. Korkumla
yüzleşeceğim.
Onun etrafımdan
ve içimden geçip
gitmesine izin
vereceğim. Ve geçip
gittiğinde, onun
izlediği yolu görmek
için iç gözümü
kullanacağım.
Korkunun geçtiği
yerde hiçbirşey
olmayacak. Yalnızca
ben kalacağım.”

tek kişiyim. Filmi gören tek izleyici benim. Size bir şey söyleyeyim, harikaydı. ‘Dune’ büyük ihtimalle çekilmeyen en iyi film. Hâlâ bizi etkilemeye devam ediyor.”

DUNE KİTAPLARI

Arthur C. Clarke’ın, “Yüzüklerin Efendisi dışında bu kitapla kıyaslanabilecek başka bir kitap yok” açıklamasını yaptığı ‘Dune’ serisinin kaba konusu ise şekilde:

Günümüzden binlerce yıl sonra, galaktik bir imparatorluğun yönettiği ve bir sürü gezegene yayılmış halde yaşayan bir toplum vardır. Bu evrendeki en önemli şeyse özel bir tür baharattır. Baharat, onu kullanan insanlara bir tür süper güç vermektedir. Onu kullanan insanlar geleceği görme yetisine sahip oldukları gibi, baharatın sağladığı güçle gezegenler arasında seyahat edebilmektedirler. Diğer bir deyişle evrendeki en kıymetli şey, gezegenleri birbirine bağlayan ve bütün düzenin devamlılığını sağlayan şey baharattır.

Her şeyin temeli olan baharatlarsa evrende sadece tek bir gezegende yetişmektedir. Çöllerle kaplı bu gezegen Arrakis adıyla bilinse de yerlilerce Dune şeklinde adlandırılır. Çölün altında yaşayan devasa kum solucanlarının ürettiği ve çok ama çok değerli olan baharatlara, dolayısıyla Arrakis’e hâkim olanlarsa bütün evrenin hâkimi konumunda olacaklardır kuşkusuz.

İşte her şey bu çekişmenin etrafında şekillenir... Evrende yer alan üç büyük hanedandan biri olan Harkonnenler, Arrakis’in yöneticisidirler. Ancak Padişah İmparator IV. Shaddam, birtakım komplo girişimlerinde bulunarak, gezegenin

Evet, ‘Dune’ aslında bir liderin -kurtarıcının mıdemeli-şahlanış süreciyle, bu şahlanışın nasılayağına dolandığının hikâyesini sunar okurlarına. Kitabı okurken aklımızda dönen özlücumle çoğu zaman şu olur: İnsan gücü kullanmaz, güç insanı kullanır.

yönetimini bir başka büyük hanedan olan Atreideslere verir. Sürekli baharat kullanan ve çölde yaşadıklarından dolayı su kaybetmemek adına ağlamayı bile yasaklayan Fremenlerin buna tavrıysa ayrıca önemlidir. Tüm bunlar olurken, bir de “kurtarıcı”nın geleceği müjdesini üzerine varlıklarını kuran Bene Gesserit rahibeleri vardır ki, bu başat aktörlerle her şey yerli yerine oturmaya başlar.

DUNE’UN GİZEMLERİ

Çok spoiler vermemek adına kitabın başlangıç hikâyesini hızlıca anlatmakla yetindiğim Dune serisi için bir röportajında şöyle bir açıklamada bulunur Herbert:

“Liderlerin her zaman haklı olduğuna inanmayın. Bu kitapta yarattığım bir lider üzerine çalıştım. Ki gerçekten çekici, karizmatik bir kişilik olabilir. Doğru sebeplerle, kötü sebepten de değil. Sonra güç eline geçiyor. Kararlar alıyor. Bu kararların bazıları milyonlarca kişi için veriliyor, milyonlarca, milyonlarca kişi. Pek başarılı olamıyor.”

Evet, ‘Dune’ aslında bir liderin -kurtarıcının mı demeli- şahlanış süreciyle, bu şahlanışın nasıl ayağına dolandığının hikâyesini sunar okurlarına. Kitabı okurken aklımızda dönen özlü cumle çoğu zaman şu olur: İnsan gücü kullanmaz, güç insanı kullanır.

Tam da buradan hareketle, ‘Dune’un 1965’te yayımladığından beri, hâlâ daha yeri göğü oynatma meselesi daha bir belirginleşmeye başlar. Dune’u diğerlerinden ayıran temel fark, meseleye yaklaşımında gizlidir.

Bu seride ne büyük savaşlar, ne şaşalı “StarWars” sahneleri bulunur; bildik bilim kurgunun dışına çıkıp peşinden pek çok yazarı da sürükleyen Herbert, oldukça politik bir alt metne sahip, dinin çok yönlü şekilde tartışıldığı, en büyük savaşların insanların kendi içlerinde yaşandığı, psikolojik derinliği yüksek, ekolojiyi öne çıkaran bir işe imza atmıştır.

Bu seride ne büyük savaşlar, ne şaşalı “Star Wars” sahneleri bulunur; bildik bilim kurgunun dışına çıkıp peşinden pek çok yazarı da sürükleyen Herbert, oldukça politik bir alt metne sahip, dinin çok yönlü şekilde tartışıldığı, en büyük savaşların insanların kendi içlerinde yaşandığı, psikolojik derinliği yüksek, ekolojiyi öne çıkaran bir işe imza atmıştır.

İlk elden düşündüğümüzde bile Arrakis gezegenin Orta Doğu’ya benzerliği, -bu benzerliği sürdürürsek- baharatın da petrolle ilişkilendirilebileceği akla gelir. Yanı sıra hanedanların hikâyeleri açıldıkça, her birinin yakın geçmişteki alakalı karşılıkları tahmin edilebilir. Pek tabii bu tarz bir okuma, meselenin sadece bir çizgisini oluşturur. Zaten edebiyatı edebiyat yapan şeylerden biri, eserin çok yönlü okunması, tartışılması değil midir?

“Korkmamalıyım. Korku katilidir aklın. Korku, mutlak yıkım getiren küçük ölümdür. Korkumla yüzleşeceğim. Onun etrafımdan ve içimden geçip gitmesine izin vereceğim. Ve geçip gittiğinde, onun izlediği yolu görmek için iç gözümü kullanacağım. Korkunun geçtiği yerde hiçbir şey olmayacak. Yalnızca ben kalacağım.”

‘Dune’ serisi Türkçeye ilk defa 2000’li yıllarda Sarmal Yayınları tarafından çevrildi. Devamında Kabalcı Yayınları’nın sırtlandığı bu görevi şimdilerde İthaki Yayınları sürdürüyor. Seriyi çeviren isimse Dost Körpe.

‘Dune’u yeni bir edisyonla karşımıza çıkaran İthaki, umarız yakın zamanda Herbert’in diğer kitaplarını da okumamızı sağlar.

Yeni dnyanın eŝiđindeki kadınlar ve erkekler

Dorothy Parker'ın 1932-1958 arası yayımlanan öyküleri 'Çıplakları Giydir' adıyla, Delidolu Yayınları tarafından yayımlandı. Kadınların ve erkeklerin kör topal ilerleyen ama koşullar ne olursa olsun inceliği elden bırakmadığı dönemleri karşımıza getiren Parker, mizahı ve ironiyi eksik etmiyor anlatımından.

ali bulunmaz

Dorothy Parker'ın toplu öykülerinin ilk cildi 'Yarın Berbat Bir Gün', 1922-1932 arasında kaleme aldığı öykülerden oluşuyordu. İkinci kitap 'Çıplakları Giydir'de ise Parker'ın 1932-1958 arası yayımlanan öyküleri bulunuyor.

Dorothy Parker'ın toplu öykülerinin ilk cildi 'Yarın Berbat Bir Gün', 1922-1932 arasında kaleme aldığı öykülerden oluşuyordu. ABD'de alkol yasağının bulunduğu, Büyük Buhran'ın siyasi, sosyal ve ekonomik altyapısının oluştuğu, üst ve orta sınıfın gelirinin önceki dönemlere göre arttığı, kulüplerden caz melodilerinin sokağa yayıldığı bu yıllarda Parker'ın öyküleri, "Amerikan Rüyası"nın temellerinin atıldığı zamanın hakkını verip gerçekliğin önüne görünüşü koyan ve yüzeyselliğin çekimine kapılanlar ile eylemlerinin bedelini ödeyen, eski ve yeni arasında bocalayan, düş kırıklığına uğrayan kadınların ve erkeklerin ilişkilerini getirmişti karşımıza.

İkinci kitap 'Çıplakları Giydir'de ise Parker'ın 1932-1958 arası yayımlanan öyküleri bulunuyor. Büyük Buhran'ın etkilerinin, hem ABD'yi hem de dünyanın geri kalanını kasıp kavurduğu, faşizmin Hitler ve Mussolini eliyle Avrupa'dan yeryüzüne yayılıp aklı başında herkesi tehdit ederek İkinci Dünya Savaşı'nı tetiklediği, savaş sonrası yeni bir dünyanın kurulduğu ve yeryüzünü ikiye bölen Soğuk Savaş'ın başladığı, anti-komünizmin devlet politikası olarak ABD'nin en ücra köşesine ulaştığı dönemde yayımlanan öykülerinde Parker, bütün bu gelişmelerin paralelindeki evlere ve sokaklara götürüyor okuru: Kadınlar ve erkekler arasındaki iletişime ve iletişimsizlikten doğan sorunlara, samimiyet ile samimiyetsizlik arasındaki ince çizgiye, aşklara, kıskançlıklara, yalnızlıklara, hatalara, zaaf-lara, içten pazarlıklara; kısacası yaşayanlara ve rollere bürünenlere çıkıyor tüm yollar.

Çıplakları Giydir - Dorothy Parker
Toplu Öyküler 2., Dorothy Parker,
Çevirmen: Başak Bekişli, 264 syf.,
DeliDolu Yayınları, 2021.

Büyük Buhran'ın etkilerinin, hem ABD'yi hem de dünyanın geri kalanını kasıp kavurduğu, faşizmin Hitler ve Mussolini eliyle Avrupa'dan yeryüzüne yayılıp aklı başında herkesi tehdit ederek İkinci Dünya Savaşı'nı tetiklediği, savaş sonrası yeni bir dünyanın kurulduğu ve yeryüzünü ikiye bölen Soğuk Savaş'ın başladığı, anti-komünizmin devlet politikası olarak ABD'nin en ücra köşesine ulaştığı dönemde yayımlanan öykülerinde Parker, bütün bu gelişmelerin paralelindeki evlere ve sokaklara götürüyor okuru.

MUTLU ANLAR VE KARAMSARLIKLAR

Parker, öykülerinde dönemin siyasi, ekonomik ve kültürel buhranlarını çoğunlukla paranteze alarak ilişkilere; kadın-erkek arasındaki girdaplara, sorunlara, paylaşımlara ve karakteristik mutluluk ve kırılmalara yoğunlaşıyor.

“Tüm erkekler aynı yaştadır” diyen olgun bir kadının, tecrübelerinden hareketle genç kıza verdiği öğütler ve yaptığı uyarılar, bu ilişkilerden bir kesit sunuyor: “Rahatlık tüm erkeklerin arzusudur” ya da “erkekler üzüntüyü çağırıştıran şeylerden nefret eder” cümleleri, hem bir deneyimin hem de ilişkilerdeki aksaklıkların anlatımını hâline geliyor.

Bir insanı gözünde büyütüp hayal kırıklığına uğrayanlar ve sonra hayatını temize çekmek için uğraşanlarla da karşılaşılıyor öykülerde. “İnsana yalnızca kederle tanıştığı yerler şefkatle yaklaşır, eğer mutluluğuna sahne olan yerleri yeniden ziyaret edersen kalbin, yaşadığın şiddetli ıstırap yüzünden patlamak zorunda kalır” diyor bunlardan bazıları.

Sıradanlaşan eylemler veya tekdüze günlerden mustarip olanların yanı sıra uzun süreli yalnızlıktan sıkılıp içini dökenlere de rastlıyoruz; monotonluktan şikâyet edenler, aynı yüzler ve işlerle sürdürüyor yaşamını. Kalabalığın ortasındaki yalnızlar ise erkenden ve sessizce yatağın yolunu tutuyor. İkinci gruptakilerden biri, dörtnala ilerleyen melankoli içinde kendisine yükleniyor: “Ben asla herhangi bir şey başarmayacağım; bu benim için son derece açık. Asla ünlü olmayacağım. Adım asla Başarılı İnsanlar listesine büyük harflerle yazılmayacak. Hiçbir şey yapmıyorum ben. Tek bir şey bile.

Eskiden tırnaklarımı yerdim, artık onu bile yapmıyorum. Bir esintiyle yerden kalkarak beni cehenneme uçuracak toz kadar bile etmem ben. Sonunda gemi enkazından kopup sürüklenen başıboş bir parçadan ibaret bir şey olup çıktım. Kopup sürüklensin ve bırakın gitsin... Bundan böyle ben buyum işte. Ah, bu cidden berbat.”

Gündelik yaşamın ve duyguların orta yerinden kurguladığı karakterler aracılığıyla Parker, mutlu anlardaki hüznün ile kesif bir karamsarlığın içindeki mutlu anları birbirine katıyor. Bunların tamamı, yaşamı kendi elleriyle zorlaştıranların veya aşılmaz bir duvarın önünde eğlenme yolları bulanların hikâyelerine denk geliyor. Bir kadını veya erkeği hatırlayanlar, gidenleri ya da kalanları anımsatan yerlerle ve eşyalarla yüzleşiyor.

‘SUSKUN YOLDAŞ’ HAFIZANIN GÜRÜLTÜSÜ

Parker; siyasi, sosyal ve kültürel problemler parantezi için istisnalar yaparken siyahlara yönelik ayrımcılığı, 1930’ların yokluk günlerinin ve ekonomik sıkıntılarının etkilerini hikâyeleştiriyor. Bunlara adı konmamış aşkları, merhameti ve nobranlıkları da yerleştiren yazar, 1930’lar ABD’sine dair sosyal ve kültürel profiller çıkarıyor satır aralarında.

Kendi hâlinde yaşayıp giden insanlara savaş rüzgârının ulaştığı dönemden izler taşıyan öykülerinde Parker, uzaktaki çatışmaların dedikodusunun korunaklı, güvenli ve dünyanın merkezi gibi görülen mahallelere, kasabalara ve şehirlere nasıl geldiğini anlatıyor. Askerlere ve doktorlara üniforma dikenler, cephedeki evlatlarını göremeyen ebeveynler gibi uzun saatler çalıştığı için

Gündelik yaşamın ve duyguların orta yerinden kurguladığı karakterler aracılığıyla Parker, mutlu anlardaki hüznün ile kesif bir karamsarlığın içindeki mutlu anları birbirine katıyor.

Parker; siyasi, sosyal ve kültürel problemler parantezi için istisnalar yaparken siyahlara yönelik ayrımcılığı, 1930'ların yokluk günlerinin ve ekonomik sıkıntılarının etkilerini hikâyeleştiriyor. Bunlara adı konmamış aşkları, merhameti ve nobranlıkları da yerleştiren yazar, 1930'lar ABD'sine dair sosyal ve kültürel profiller çıkarıyor satır aralarında.

çocuklarından ayrı kalıyor. Vahim ve korkunç ihtiyaçlar ile zamanın önemli olduğu bu ortamda utangaç bakışmalar, platonik ilgiler ve resmiyete dökülmemiş aşklar çıkıyor karşımıza. Diğer taraftan, yaşamın yüzeyiyle ilgilenenler ve derin düşüncelere dalanlar, eksikliklerinin farkında olmayanlar ve noksanlıkları nedeniyle dünyayla kavga edenler de yerini alıyor öykülerde.

“Suskun yoldaş” dediği hafızasının yarattığı gürültüyle bir arayışa sürüklenenler, yoksul ve gösterişsiz olarak tanınırken tevazu ile haset arasında bocalayanlar, fazlalıkları ve eksiklikleri yüzünden hayatı ıskalayanlar Parker'ın öykülerinde öne çıkan diğer karakterler.

Parker, ‘Yarın Berbat Bir Gün’dekilerde olduğu gibi ‘Çıplakları Giydir’deki öykülerinde de gözlemciliğini hikâyeciliğiyle birleştiriyor. Kadınların ve erkeklerin kör topal ilerleyen ama koşullar ne olursa olsun inceliği elden bırakmadığı dönemleri karşımıza getiren yazar, mizahı ve ironiyi eksik etmiyor anlatımından.

Bize anlatılan masallardaki dūřmanlar gerçek deęil

Kirsty Applebaum'un romanı 'Ortanca', Genç Timaş Yayınları tarafından yayımlandı. Hedef kitlesi gençler olan 'Ortanca'daki kahramanımız, kardeşlerin ortancası, yaraları ve yalnızlığı kimse tarafından görülmeyen ve sistemin kahramanı olmayan Maggie gibi, gençler, omuzlarına yüklediğimiz "umut dolu gelecek" sorumluluğunu kabul etmiyorlar ve bizi de onlarla birlikte geleceği inşa etmeye çağırıyorlar.

Özge uysal

Kirsty
Applebaum'un yeni
romanı 'Ortanca',
Genç Timaş
Yayıncılık tarafından
yayımlandı.

Devletlerin, özellikle de ulus devletlerin bütünlüklerini koruyabilmeleri için toplumun büyük bir kesiminin benimseyeceği, ortak düşmanlara ihtiyaçları vardır. Ortak düşmanların varlıkları ve onlarla mücadelenin kahramanlaştırılması, bireysel gelişim ve eleştirel düşüncenin gelişimine harcanacak enerjinin, tıpkı bir futbol maçında taraftarların yaptığı gibi, düşmanı yenmek için yapılan planlara, bağrıışmalara harcanmasını sağlar.

Genç Timaş etiketiyle yayımlanan ve hedef kitlesi gençler olan bir kitap hakkındaki bir yazının giriş cümlelerinin bu denli ciddi olması, bazılarını şaşırtmış olabilir ama aslında buna gerek yok. "Gençler, öğrenciler, evlatlar, çocuklar" onları isimlendirme şeklimizden bağımsız olarak cesaretleriyle ve eleştirel düşünme becerileriyle hepimize durduğumuz yeri sorguluyor. Onların omuzlarına yüklediğimiz "umut dolu gelecek" sorumluluğunu kabul etmiyorlar ve bizi de onlarla birlikte geleceği inşa etmeye çağırıyorlar. Tıpkı 'Ortanca'daki kahramanımız, kardeşlerin ortancası, yaraları ve yalnızlığı kimse tarafından görülmeven ve sistemin kahramanı olmayan Maggie gibi.

Maggie ve ailesinin yaşadığı Fennis Wick, dış dünyadan bir duvarla ayrılan, Sessiz Savaş'a rağmen insanların kendini düzende hissedebildiği bir yerdir. Dışarıda kirli ve tehlikeli gezginler dolandığı bilinmektedir. En azından onlara söylenen budur. Bu kasabada ailenin en büyük çocukları, on dört yaşına geldiklerinde gezginlerle cesurca savaşmak ve kasabalarını korumak için "uzak" bir yerdeki kampa giderler. Bu kampa dönüp dönemeyecekleri ise meçhuldür. Bir ömrü, meçhul bir düşmanla savaşmak için hazırlanarak ve sonra da bilinmeze giderek geçirirler.

Ortanca, Kirsty Applebaum,
Çevirmen: Perihan Sevde Nacak,
264 syf., Genç Timaş Yayınları,
2021.

Güvenlik, dostluk, aile ve bize anlatılan masallara gölgesi düşen büyük yalanlar ile ilgili akıllarda kalacak bu romanın çevirmeni PerihanSevde Nacak...

Kasabadaki bütün çocuklar, ailenin bu en büyük çocuklarının kahramanlaştırılmasının gölgesinde büyürler. Diğer çocukların aile içerisinde ve okulda çeşitli görevleri varken, “en büyükler” olarak anılan bu doğuştan kahramanlar el üstünde tutulur. Her şey onlar için ve onların istediği gibi düzenlenir. Hatta bu yıl, Maggie’nin tüm özeni ve süslemelerine rağmen yaz günlüğü yarışmasını bile, ailelerinin en büyüğü olan Jed kazanır. Romanı okurken bazen öyle haksızlıklar çıktı ki karşıma, Maggie gibi ben de dudak büküp surat astım. Devletlerin kahramanları, daima birilerine haksızlık ediyor gibi.

O sene kampa gidecek kahramanlar, Maggie’lerin ailesinin en büyüğü Jed ile arkadaşı Linda. Kutlamalar ve hazırlık planlanırken yaşanan ufak bir kaza sonrası Maggie, mezarlıkta bir gezgin ile tanışıyor. Una isimli bu kız, babasının çok aç ve hasta olduğunu söyleyip Maggie’den yardım istiyor. Maggie, başlangıçta bu arkadaşlığı yalnızca kahraman olmak için sürdürse de Una ile sohbet ettikçe bu yeni arkadaşlığa dair hisleri değişiyor ve kendisine anlatılan düşmanlık masalına da gölge düşüyor. Sistemin kahramanı olma hevesi, bir arkadaş bulmanın coşkusuyla çatışıyor.

Kitabın en dikkat çeken sorularından birini Uno soruyor:

“Garip değil mi? Sen kasabanın dışında tehlikeli insanlar olduğunu düşünüyorsun, bizse içinde tehlikeli insanlar olduğunu düşünüyoruz.”

Güvenlik, dostluk, aile ve bize anlatılan masallara gölgesi düşen büyük yalanlar ile ilgili akıllarda kalacak bu romanın çevirmeni Perihan Sevde Nacak, editörü ise Merve Okçu.

“

Gençler, öğrenciler, evlatlar, çocuklar” onları isimlendirme şeklimizden bağımsız olarak cesaretleriyle ve eleştirel düşünme becerileriyle hepimize durduğumuz yeri sorguluyor. Onların omuzlarına yüklediğimiz “umut dolu gelecek” sorumluluğunu kabul etmiyorlar ve bizi de onlarla birlikte geleceği inşa etmeye çağırıyorlar. Tıpkı ‘Ortanca’daki kahramanımız, kardeşlerin ortancası, yaraları ve yalnızlığı kimse tarafından görülmeyen ve sistemin kahramanı olmayan Maggie gibi.

Bu yazıyı hazırlarken fonda MFÖ’nün “Gözyaşlarımızı Bitti mi Sandın?” şarkısı çalışıyordu. Önce, nereden çağrışım yaptığını anlamadım ama sonra, konunun dönüp dolaşıp “şeytanlar”a geldiğini, devletlerin, toplumların şeytanlaştırdığı insanların bazen bir kasabayı bir arada tutan neredeyse tek bağ olduğunu düşündüm durdum. İçimizdeki ve dışımızdaki, çoğunlukla başkaları tarafından var edilen düşmanlara zülfikârlarla saldırmayı bize gençler öğretiyor. Bir kez daha.

Ölüm Allah'ın emri: Düş Mesafesi

Deniz Ceren Türkkkan'ın ilk kitabı 'Düş Mesafesi', İthaki Yayınları tarafından yayımlandı. Türkkkan, kendi dilinde türkü çağırılmayanların, yıkanmayan ölümlerin, yokluğu varlık sayılan babaların ve en çok da haykırışları hala kulaklarımızda çınlayan kadınların öyküleriyle selamlıyor okurunu.

bejan kanat

Deniz Ceren Türkkkan, İthaki Yayınları'ndan çıkan ilk kitabı 'Düş Mesafesi'nde yas tutma biçimleri üzerine düşünüyor.

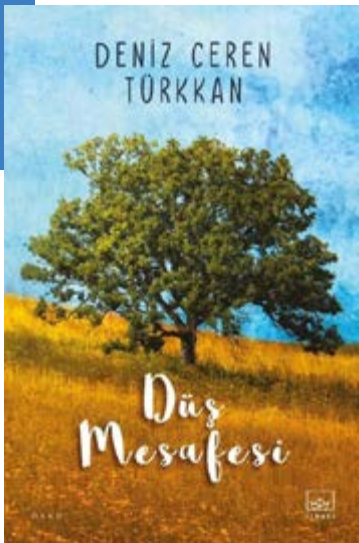
Var olan devinim; hiçbir acıyı dindirmeye yetmese, anamadıklarımızın ahı peşimizi bırakmasa, sızı insanın bir parçası olmayı kendine hak bilse de, elbette yaşam devam ediyor. Karanlığıyla da, aydınlığıyla da, yarınıyla da, bugünüyle de. Kısacası Oruç Auroba'nın da dediği gibi ölümü, her an yaşam kılıyor.

Unutarak hatırlamak mümkün müdür? Var oluş ve ölüm bir gerçeklik ise yas kaçınılmazdır. Deniz Ceren Türkkkan, İthaki Yayınları'ndan çıkan ilk kitabı 'Düş Mesafesi'ni tam da bu yas tutma biçimleri üzerine oturtuyor. Kendi dilinde türkü çağıramayanların, yıkanmayan ölümlerin, yokluğu varlık sayılan babaların ve en çok da haykırışları hala kulaklarımızda çınlayan kadınların öyküleriyle selamlıyor okurunu. Ölümün birleştirdiği bu sekiz öykü, gerek dillendirdikleri gerek de sustuklarıyla, yaşadığımız topraklarda birilerini yeşertirken birilerini sarartan bu düzene dair kendine has sözler söylüyor.

'Düş Mesafesi'nin ilk öyküsü olan "Un Helvası", anlatısıyla "kadersiz" kadın yaftasını alaşağı ederken satır aralarında Fakir Baykurt ve Kemal Tahir gibi isimlerin izlerini taşıyor. Meryem ve Ahizer'in varoluş mücadelesi boyunca da kavruk bir un kokusu eşlik ediyor okura.

"Jandarma gelip gidince, söz birliği edenler Necmi'nin cenazeyi üstlenince, Mezmure Ana'nın sinesini döve döve yas tuttuğu cenazeye hüznü bir yeşilin gölgesi düşünce, oncalar köylü başsağlığına gelip de divana yerleşince, Meryemce'nin memelerindeki diş izleri silinince, Ahizer de Meryemce'nin teninin rahiyasını içine çekince, yağdaki un rengini alana kadar kavurmalı" (s. 16).

Bir ağıt misali dalgalanan ve aynı zamanda kitaba da ismini veren "Düş Mesafesi" öyküsü, devlet bıyıklıların yalnızlaştırdığı çocuklara adanmış, dingin ama bir o kadar da kuvvetli bir manifesto

Düş Mesafesi,
Deniz Ceren Türkkkan, 96 syf.,
İthaki Yayınları, 2020.

Türkkan, kendi dilinde türkü çağıramayanların, yıkanmayan ölülerin, yokluğu varlık sayılan babaların ve en çok da haykırıışları hala kulaklarımızda çınlayan kadınların öyküleriyle selamlıyor okurunu.

adeta. Uzakları yakın, yakınları uzak kılan diliyle gülüşü çalınanların hesabı soruyor sessiz sedasız Türkkan.

“Kim vurmuş Ahmed’i?”

“Türkü sevmeyen biri.” (s. 19)

Kur’an’ı kendine rehber bilmiş analardan cehen-nemin yedinci katında cezalandırılması gereken evatlara, korkunun tanışıklığı karşısında çaresiz bir bekleyişe bürünen çocuklardan sokak aralarında kanı oluk oluk akıtılan kadınlara kadar uzanan, farklı ama her biri biricik hayatlardan kesitler sunan Türkkan, uzadıkça uzayan cümlelerinde vurguladığı duraksız betimlemeleriyle okurun, yarattığı atmosferden kopmasını imkansız hale getiriyor.

“Bilinenin aksine en güzel babalar ölüdü ve en güzel oğullar öldürürdü babaları, oğullardı ki babalarının yarım kalmış en ince tasviyeleri-ydi-ler, duyarlardı yüreklerinde bir depremin uğultusunu” (s. 94).

Yakupların Yusuflarına, Yusufaların Züleyhalarına kavuşamadığı bu modern trajedilerin arasında “Yolculuk” öyküsü, bir kaybın üzerine bina edilen yeni hayatları sorgulatırken, avucumuza tek tek düşen kar tanelerinin canlanarak bir ti-piye dönüşüşüne de şahitlik etmemizi sağlıyor. Kayıp mıydı yolları ayıran yoksa çoktan ayrılan yollara mı uğrardı kayıplar?

Deniz Ceren Türkkan, ‘Düş Mesafesi’ ile belki de insanın aynı anda hem sessiz kalabildiği hem de sesinin en yüksek çıkabildiği ölüm karşısında hayata nasıl bu kadar çabuk adapte olunduğunu anımsatmayı hedefliyor ve her kelimesi özenle seçilmiş öyküleriyle okuyucusunu düşsel top-raklarına davet ediyor.

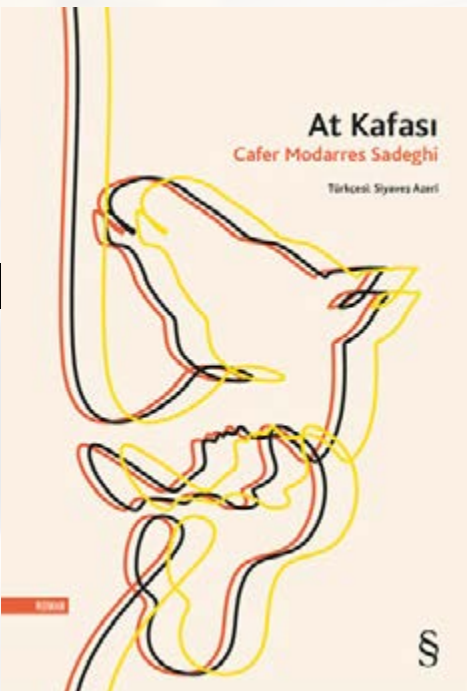
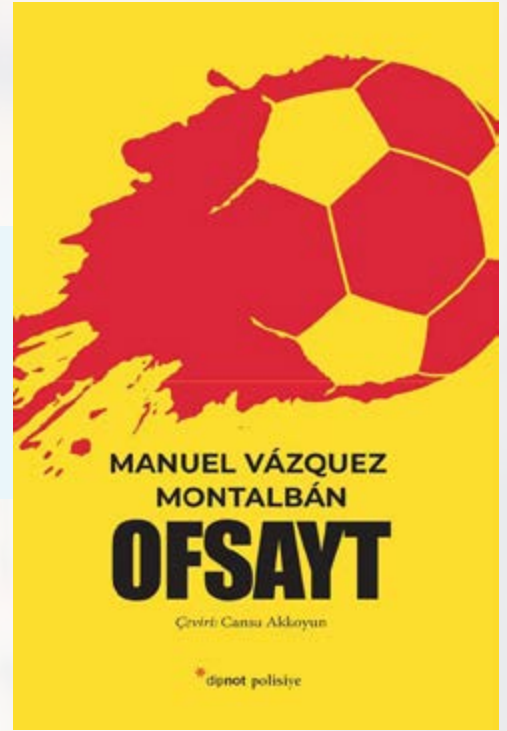

Fransız Devrimi'nde Siyasal Düşünceler ve Mücadeleler 1789-1794 (Cilt 3)

Yazar: Mehmet Ali Ağaoğulları
Yayınevi: Dipnot Yayıncılık
Sayfa Sayısı: 416

Ofsayt

Yazar: Manuel Vázquez Montalbán
Çevirmen: Cansu Akkoyun
Yayınevi: Dipnot Yayıncılık
Sayfa Sayısı: 272

At Kafası

Yazar: Cafer Modarres Sadeghi
Çevirmen: Siyaveş Azeri
Yayınevi: Everest Yayınları
Sayfa Sayısı: 216

Fil Kazası

Yazar: **Şiir Erkök Yılmaz**
Yayınevi: **Yapı Kredi Yayınları**
Sayfa Sayısı: **104**

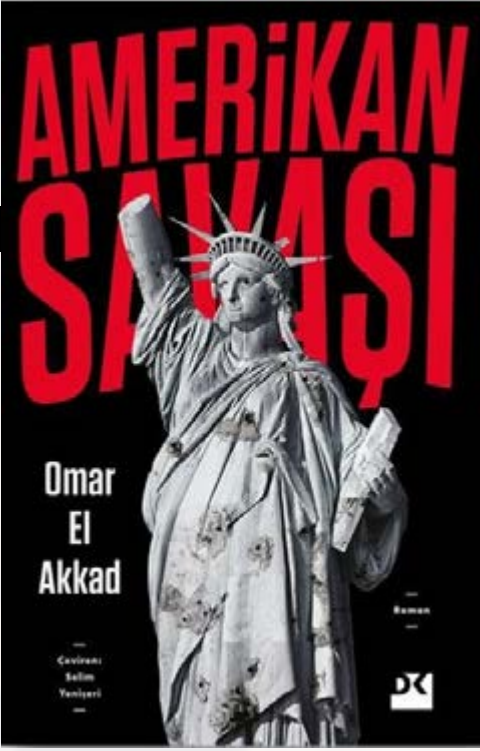
Bir Okurun Notları

Yazar: **Turan Karataş**
Yayınevi: **Muhit Kitap**
Sayfa Sayısı: **192**

Şimdi Reklamlar

Yazar: **Akın Çokuğurluel**
Yayınevi: **Nota Bene Yayınları**
Sayfa Sayısı: **216**

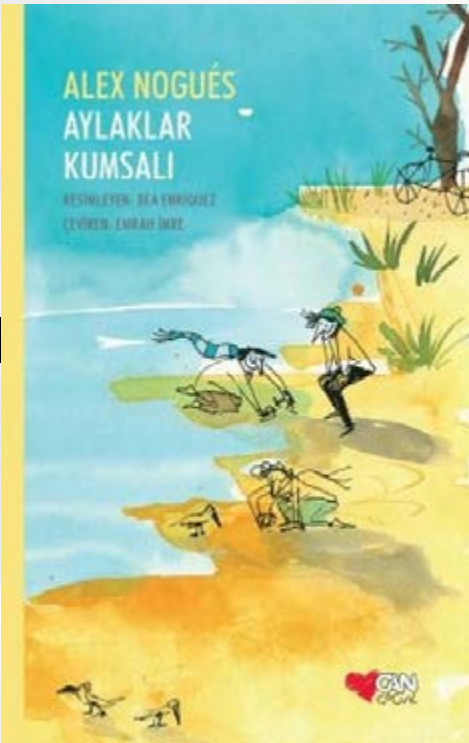

Amerikan Savaşı

Yazar: **Omar El Akkad**
Çevirmen: **Selim Yeniçeri**
Yayınevi: **Doğan Kitap**
Sayfa Sayısı: **424**

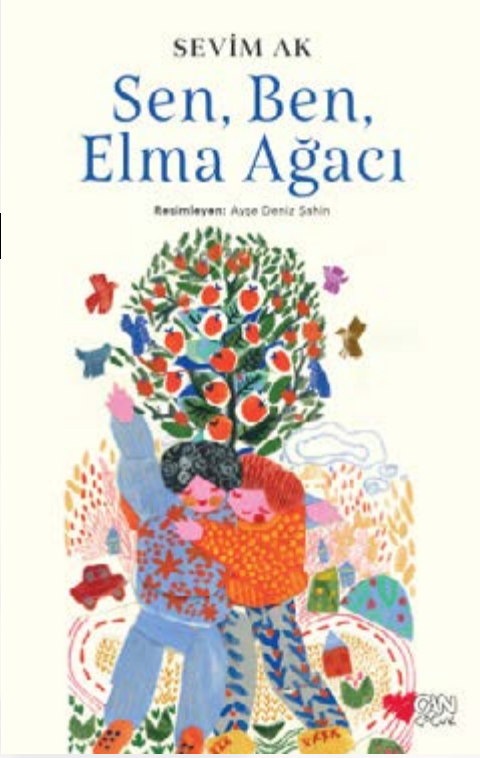
Tilki 8

Yazar: **George Saunders**
Çevirmen: **Niran Elçi**
Yayınevi: **Delidolu Yayınları**
Sayfa Sayısı: **64**

Aylaklar Kumsalı

Yazar: **Alex Nogués**
Çevirmen: **Emrah İmre**
Yayınevi: **Can Çocuk Yayınları**
Sayfa Sayısı: **88**

Sen, Ben, Elma Ağacı

Yazar: Sevim Ak
Yayınevi: Can Çocuk Yayınları
Sayfa Sayısı: 224

Geçmiş Zaman Kedileri - Türk Edebiyatından Kedi Metinleri

Yazar: Fatih Altuğ
Yayınevi: Turkuvaz Kitap
Sayfa Sayısı: 264

Neoliberalizmin Harabelerinde

Yazar: Wendy Brown
Çevirmen: Bülent Doğan
Yayınevi: Metis Yayıncılık
Sayfa Sayısı: 216